

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра охорони праці і безпеки життєдіяльності

03-09-45

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійного вивчення
навчальної дисципліни

«Державне соціальне страхування на виробництві»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня за освітньо-професійною програмою «Цивільна
безпека» спеціальності 263 «Цивільна безпека»
денної та заочної форм навчання

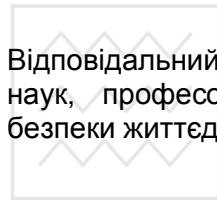
Рекомендовано
методичною комісією зі
спеціальності
263 «Цивільна безпека»
протокол № 8
від 01.07.2019 р.

Рівне – 2019

Методичні вказівки до практичних занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Державне соціальне страхування на виробництві» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Довбенко В. С. – Рівне : НУВГП, 2019. – 28 с.

Укладач: Довбенко В. С., кандидат технічних наук, доцент кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності.

Відповідальний за випуск: Филипчук В. Л., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності.

ВСТУП

Методичні вказівки призначені для вивчення дисципліни *«Державне соціальне страхування на виробництві»* студентами спеціальності 263 «Цивільна безпека».

Основним завданням студента є опанування основ загальнообов'язкового державного соціального страхування, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності.

Майбутні спеціалісти, після засвоєння матеріалу дисципліни, повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій з питань загальнообов'язкового державного соціального страхування для вирішення відповідних галузевих завдань.

Ключові слова: Державне соціальне страхування, страховий стаж, страхові виплати, нещасний випадок, тимчасова непрацездатність, щомісячна страхова виплата, одноразова допомога

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема: «Порядок призначення соціальних послуг Фондом соціального страхування»

Мета роботи: вивчення видів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Завдання роботи: засвоєння прав, обов'язків і гарантій, які передбачають надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника.

Загальні відомості

Діяльність щодо соціального захисту населення є обов'язковою складовою будь-якої сучасної держави. У загальному розумінні соціальний захист означає «надання достатніх матеріальних засобів і соціальних пільг для життя громадянам із боку суспільства».

Протягом життя, кожна людина знаходиться перед небезпекою настання обставин (подій), які можуть самим безпосереднім чином вплинути на стан її здоров'я та призвести до втрати заробітку — основного джерела існування. До таких обставин відносять хворобу, старість, інвалідність. Побороти ці обставини, в більшості випадків, самотійно, особа не в змозі, оскільки вони визначаються об'єктивними соціально-економічними умовами, тісно пов'язані із трудовою діяльністю і майже не залежать від волі особи. Проте, вони впливають на соціальну стабільність суспільства і тому, держава бере на себе певну відповідальність за їх настання і створює систему соціального захисту – страхування.

Таким чином, поняттям «соціальний захист» охоплюються соціальні права людини. Право на працю, на освіту, на житло, на відпочинок, на безпечне довкілля, на охорону здоров'я, на достатній життєвий рівень, на безпечні умови праці, на заробітну плату, не нижчу

мінімального прожиткового мінімуму встановленого державою.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення, страхові виплати та надання соціальних послуг застрахованим особам за рахунок коштів Фонду соціального страхування України.

Соціальне страхування здійснюється за принципами:

1) законодавчого визначення умов і порядку здійснення соціального страхування;

2) обов'язковості страхування осіб відповідно до видів соціального страхування та можливості добровільності страхування у випадках, передбачених законом;

3) державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав;

4) обов'язковості фінансування Фондом соціального страхування витрат, пов'язаних із наданням матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг, в обсягах, передбачених законом;

5) формування та використання страхових коштів на засадах солідарності та субсидування;

6) диференціації розміру виплати допомоги залежно від страхового стажу;

7) диференціювання страхового тарифу з урахуванням умов і стану безпеки праці, виробничого травматизму та професійної захворюваності на кожному підприємстві;

8) економічної заінтересованості суб'єктів страхування в поліпшенні умов і безпеки праці;

9) цільового використання коштів соціального страхування;

10) відповідальності роботодавців та Фонду соціального страхування за реалізацію права застрахованої особи на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за законом.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема: «Розрахунок розміру страхових виплат від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання»

Мета роботи: вивчення порядку розрахунку розмірів страхових виплат від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання.

Завдання роботи: навчитися розраховувати страхові виплати.

Загальні відомості

Страхуванню від нещасного випадку підлягають:

1) особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту), цивільно-правового договору, на інших підставах, передбачених законом, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності та господарювання, у тому числі в іноземних дипломатичних та консульських установах, інших представництвах нерезидентів, або у фізичних осіб, а також обрані на виборні посади в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та в інших органах, фізичні особи - підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню від нещасного випадку на інших підставах;

2) учні та студенти навчальних закладів, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти, залучені до будь-яких робіт під час, перед або після занять; під час занять, коли вони набувають професійних навичок; у період проходження виробничої практики (стажування), виконання робіт на підприємствах;

3) особи, які утримуються у виправних закладах та залучаються до трудової діяльності на виробництві цих установ або на інших підприємствах за спеціальними договорами.

Заподіяння шкоди зародку внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання жінки під час її вагітності, у зв'язку з чим дитина народилася інвалідом, прирівнюється до нещасного випадку, який трапився із застрахованим. Така дитина відповідно до медичного висновку вважається застрахованою і до 18 років або до закінчення навчання, але не більш як до досягнення нею 23 років, їй надається допомога Фонду соціального страхування.

Добровільно від нещасного випадку можуть застрахуватися члени особистого селянського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню від нещасного випадку на інших підставах.

Страховий випадок за соціальним страхуванням від нещасних випадків – це нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання (у тому числі встановлене чи виявлене в період, коли потерпілий не перебував у трудових відносинах з підприємством, на якому він захворів), що спричинили застрахованому професійно зумовлену фізичну чи психічну травму; нещасний випадок або професійне захворювання, яке сталося внаслідок порушення застрахованим нормативних актів про охорону праці.

Страховими виплатами є грошові суми, які Фонд соціального страхування виплачує застрахованому чи особам, які мають на це право, у разі настання страхового випадку.

Факт нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання розслідується в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України, відповідно до Закону України «Про охорону праці».

Підставою для оплати потерпілому витрат на медичну допомогу, проведення медичної, професійної та соціальної реабілітації, а також страхових виплат є акт розслідування нещасного випадку або акт розслідування

професійного захворювання (отруєння) за встановленими формами.

Порушення правил охорони праці застрахованим, яке спричинило нещасний випадок або професійне захворювання, не звільняє страховика від виконання зобов'язань перед потерпілим.

Страхові виплати складаються із:

1) страхової виплати втраченого заробітку (або відповідної його частини) залежно від ступеня втрати потерпілим професійної працездатності (далі - щомісячна страхова виплата);

2) страхової виплати в установлених випадках одноразової допомоги потерпілому (членам його сім'ї та особам, які перебували на утриманні померлого);

3) страхової виплати дитині, яка народилася інвалідом внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності;

4) страхових витрат на медичну та соціальну допомогу.

Сума щомісячної страхової виплати встановлюється відповідно до ступеня втрати професійної працездатності та середньомісячного заробітку, що потерпілий мав до ушкодження здоров'я.

Максимальний розмір щомісячної страхової виплати не повинен перевищувати 10 розмірів прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб.

Мінімальний розмір призначеної щомісячної страхової виплати потерпілому у перерахунку на 100 відсотків втрати професійної працездатності не може бути меншим за прожитковий мінімум, встановлений для працездатних осіб.

Допомога по тимчасовій непрацездатності внаслідок нещасного випадку виплачується в розмірі 100 відсотків середнього заробітку (оподатковованого доходу). При цьому перші п'ять днів тимчасової непрацездатності оплачуються власником або уповноваженим ним органом за рахунок коштів підприємства, установи, організації

У разі стійкої втрати професійної працездатності, встановленої МСЕК, Фонд соціального страхування проводить одноразову страхову виплату потерпілому, розмір якої визначається відповідно до ступеня втрати професійної працездатності, виходячи з 17 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на день настання права потерпілого на страхову виплату.

Якщо внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання потерпілий тимчасово втратив працездатність, Фонд соціального страхування фінансує всі витрати на його лікування.

Якщо комісією з розслідування нещасного випадку встановлено, що ушкодження здоров'я настало не лише з вини роботодавця, а й внаслідок порушення потерпілим нормативних актів про охорону праці, розмір одноразової допомоги зменшується на підставі висновку цієї комісії, але не більш як на 50 %.

Відшкодування моральної (немайнової) шкоди потерпілим від нещасних випадків на виробництві або професійних захворювань і членам їхніх сімей не є страховою виплатою та здійснюється незалежно від часу настання страхового випадку відповідно до положень Цивільного кодексу України та Кодексу законів про працю України.

У разі смерті потерпілого право на одержання щомісячних страхових виплат мають непрацездатні особи, які перебували на утриманні померлого або мали на день його смерті право на одержання від нього утримання, а також дитина померлого, яка народилася протягом не більш як десятимісячного строку після його смерті.

Такими непрацездатними особами є:

1) діти, які не досягли 16 років; діти з 16 до 18 років, які не працюють, або старші за цей вік, але через вади фізичного або розумового розвитку самі не спроможні заробляти; діти, які є учнями, студентами (курсантами, слухачами, стажистами) денної форми навчання, - до

закінчення навчання, але не більш як до досягнення ними 23 років;

2) особи, які досягли пенсійного віку, передбаченого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», якщо вони не працюють;

3) інваліди-члени сім'ї потерпілого на час інвалідності;

4) неповнолітні діти, на утримання яких померлий виплачував або був зобов'язаний виплачувати аліменти;

5) непрацездатні особи, які не перебували на утриманні померлого, але мають на це право.

Право на одержання страхових виплат у разі смерті потерпілого мають також дружина (чоловік) або один з батьків померлого чи інший член сім'ї, якщо він не працює та доглядає дітей, братів, сестер або онуків потерпілого, які не досягли восьмирічного віку.

У разі смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку на виробництві виплачується одноразова допомога його сім'ї в сумі, що дорівнює 100 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на день настання права на страхову виплату, та одноразова допомога кожній особі, яка перебувала на його утриманні, а також на його дитину, яка народилася протягом не більш як десятимісячного строку після смерті потерпілого, в сумі, що дорівнює 20 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на день настання права на страхову виплату.

Сума страхових виплат кожній особі, яка має на це право, визначається шляхом ділення частини заробітку потерпілого, що припадає на зазначених осіб, на кількість цих осіб.

Максимальний розмір щомісячної страхової виплати особам, які втратили годувальника, не може перевищувати 10 розмірів прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб.

Завдання 1

Внаслідок нещасного випадку, за висновками МСЕК, стійка втрата працездатності потерпілого складає 40%. Середня заробітна плата потерпілого перед настанням страхового випадку складала - 9600,0 грн. Необхідно визначити суму одноразової та щомісячних страхових виплат.

Розв'язання:

1) сума одноразової страхової виплати потерпілому визначається відповідно до ступеня втрати професійної працездатності, виходячи з 17 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб:

$$0,4 \times 17 \times 1762 \text{ грн.} = 11\,981,6 \text{ грн.},$$

де 1762 грн. – розмір мінімального прожиткового мінімуму для працездатних осіб (станом на 01.01.2018 р.);

2) сума щомісячних страхових виплат встановлюється відповідно до ступеня втрати професійної працездатності та середньомісячного заробітку:

$$0,4 \times 9600,0 \text{ грн.} = 3840,0 \text{ грн.};$$

3) максимальний розмір щомісячної страхової виплати не повинен перевищувати 10 розмірів прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб:

$$3840,0 \text{ грн.} \leq 10 \times 1762 \text{ грн.} = 17\,620 \text{ грн.},$$

де 1762 грн. – розмір мінімального прожиткового мінімуму для працездатних осіб (станом 01.01.2018 р.).

Умова виконується.

Отже, внаслідок нещасного випадку потерпілому Фондом соціального страхування виплачуватиме:

одноразову страхову виплату в сумі 11 981,6 грн.;

щомісячні страхові виплати в сумі - 3840,0 грн.

Завдання 2

Працівник влаштувався на підприємство 15 вересня поточного року. Під час виконання трудових обов'язків 22 вересня поточного року працівник отримав травму, стався нещасний випадок, що призвів до тимчасової втрати

працевдатності – 30 днів. Посадовий оклад потерпілого - 5500,0 грн. Необхідно визначити розмір допомоги по тимчасовій непрацевдатності внаслідок нещасного випадку.

Розв'язання:

Допомога по тимчасовій непрацевдатності внаслідок нещасного випадку виплачується в розмірі 100% середнього заробітку (оподаткованого доходу). При цьому, перші 5 днів оплачується роботодавцем, а починаючи з 6 дня і до повного відновлення працевдатності Фондом соціального страхування. Середньомісячний заробіток для обчислення суми страхових виплат потерпілому у зв'язку із втраченим заробітком визначається згідно з порядком обчислення середньої заробітної плати для виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

1) для розрахунку приймаємо весь фактичний час перебування в трудових відносинах перед настанням страхового випадку:

$5500,0 \text{ грн.} / 30,44 \text{ кал. дн.} = 180,7 \text{ грн.}$ – середня заробітна плата за 1 календарний день.

2) працівник на даному підприємстві у трудових відносинах менше 6 місяців протягом 12 місяців перед настанням страхового випадку, тоді середня заробітна плата визначається виходячи з нарахування заробітної плати, з якої сплачуються страхові внески, але з розрахунку на місяць не вище розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом у місяці настання страхового випадку (вересень поточного року – 3200 грн. або

$105,12 \text{ грн.} / \text{ кал. дн.} (3200 / 30,44, \text{ де } 30,44 \text{ – середньомісячна кількість календарних днів}):$

- у нашому випадку, середня заробітна плата за 1 календарний день –

$180,7 \text{ грн.} > 105,12 \text{ грн.},$

Отже, для розрахунку використовуємо середню заробітну плату за

1 календарний день – 105,12 грн.;

3) розмір допомоги по тимчасовій непрацездатності внаслідок нещасного випадку становить:

- оплата перших 5 днів здійснюється за рахунок коштів роботодавця:

$105,12 \text{ грн.} \times 5 \text{ кал. дн.} = 525,6 \text{ грн.}$

- оплата починаючи з 6 дня за весь період до відновлення працездатності виплачується Фондом соціального страхування:

$30 \text{ кал. дн.} - 5 \text{ кал. дн.} = 25 \text{ кал. дн.}:$

$105,12 \text{ грн.} \times 25 \text{ кал. дн.} = 2628,0 \text{ грн.}$

Загальна сума допомоги по тимчасовій втраті працездатності внаслідок нещасного випадку становитиме $525,6 \text{ грн.} + 2628,0 \text{ грн.} = 3153,6 \text{ грн.}$

Завдання 3

Внаслідок професійного захворювання на підприємстві, відповідно до висновків МСЕК встановлена стійка втрата працездатності потерпілого, що складає 70%. Стаж роботи на підприємстві 31 рік. Заробітна плата за розрахунковий період (грудень 2016 – листопад 2017) становить 86 480,0 грн. (в. т.ч. відпускні та премії). Необхідно розрахувати розмір щомісячної страхової виплати потерпілому.

Розв'язання:

1) розрахунковий період повних 12 місяців:

$86\,480,0 \text{ грн.} / 12 \text{ міс.} = 7206,7 \text{ грн.}$ –

середньомісячний заробіток потерпілого;

2) сума щомісячних страхових виплат встановлюється відповідно до ступеня втрати професійної працездатності та середньомісячного заробітку:

$0,7 \times 7\,206,7 \text{ грн.} = 5044,7 \text{ грн.}$;

3) максимальний розмір щомісячної страхової виплати не повинен перевищувати 10 розмірів

прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб:

$5044,7 \text{ грн.} \leq 10 \times 1762,0 \text{ грн.} = 17\,620,0 \text{ грн.}$,
де 1762,0 грн. – розмір мінімального прожиткового мінімуму для працездатних осіб (станом 01.01.2018 р.).

Умова виконується.

Отже, внаслідок нещасного випадку потерпілому Фондом соціального страхування виплачуватиме – щомісячні страхові виплати в сумі - 5044,7 грн.

Завдання 4

На підприємстві від нещасного випадку 04 грудня поточного року загинув працівник. Потерпілий мав непрацюючу дружину та трьох дітей. Середньомісячний заробіток складав 6900,0 грн. Необхідно визначити розмір одноразової допомоги його сім'ї та суму щомісячних страхових виплат кожній особі, яка має на це право.

Розв'язання:

1) у разі смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку виплачується одноразова допомога його сім'ї у сумі, що дорівнює 100 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на день настання права на страхову виплату, та одноразова допомога кожній особі, яка перебувала на його утриманні в сумі, що дорівнює 20 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб:

- $100 \times 1762,0 \text{ грн.} = 176\,200 \text{ грн.}$ - одноразова допомога на сім'ю,
де 1762,0 грн. – розмір мінімального прожиткового мінімуму для працездатних осіб (станом 01.01.2018 р.);

- розглянемо склад сім'ї, який складався із 5 частин:

чоловік (потерпілий)	непрацююча дружина	дитина 1	дитина 2	дитина 3
-------------------------	-----------------------	-------------	-------------	-------------

- непрацююча дружина не є утриманцем, бо вона є працездатною особою та може йти працювати;

- утриманцями є діти, які не досягли 16 років; діти з 16 до 18 років, які не працюють, або старші за цей вік, але

через вади фізичного або розумового розвитку самі не спроможні заробляти; діти, які є учнями, студентами (курсантами, слухачами, стажистами) денної форми навчання, - до закінчення навчання, але не більш як до досягнення ними 23 років;

- сума одноразової допомоги на кожного утриманця:

дитина 1 (2007 р. н.) – $20 \times 1762,0$ грн. = 35 240 грн. -

одноразова допомога 1 утриманцю;

дитина 2 (2008 р. н.) – $20 \times 1762,0$ грн. = 35 240 грн. -

одноразова допомога 2 утриманцю;

дитина 3 (2014 р. н.) – $20 \times 1762,0$ грн. = 35 240 грн. -

одноразова допомога 3 утриманцю;

- у разі смерті потерпілого суми щомісячних страхових виплат особам, які мають на це право, визначаються із середньомісячного заробітку потерпілого за вирахуванням частки, яка припадала на потерпілого та працездатних осіб, що перебували на його утриманні, але не мали права на ці виплати;

- потрібно вирахувати частку потерпілого та частку працездатної особи (непрацюючої дружини):

чоловік (потерпілий)	непрацююча дружина	дитина 1	дитина 2	дитина 3
-------------------------	-----------------------	-------------	-------------	-------------

- сума страхових виплат кожній особі, яка має на це право, визначається шляхом ділення частини заробітку потерпілого, що припадає на зазначених осіб, на кількість цих осіб:

$6900,0$ грн. / 4 чл. сім'ї = $1750,0$ грн.;

$6900,0$ грн. – $(2 \times 1750,0$ грн.) = $3400,0$ грн.;

де 2 – частка потерпілого та частка працездатної особи (непрацююча дружина);

$3400,0$ грн. / 3 утриманця = $1133,3$ грн. – щомісячні страхові виплати на кожного утриманця.

Отже, внаслідок нещасного випадку зі смертельними наслідками для потерпілого, Фонд соціального страхування для його сім'ї повинен виплатити:

- $176\ 200,0$ грн. - одноразова допомога на сім'ю;

- по 35 240,0 грн. – розмір одноразової допомоги на кожного утриманця ($35\,240 \text{ грн.} \times 3 = 105\,720 \text{ грн.}$);
- по 1133,3 грн. – розмір щомісячних страхових виплат на кожного утриманця ($1133,3 \text{ грн.} \times 3 = 3400,0 \text{ грн.}$).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема: «Визначення матеріального забезпечення за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності»

Мета роботи: вивчення видів соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Завдання роботи: навчитися розраховувати матеріальне забезпечення та соціальні послуги з тимчасовою втратою працездатності.

Загальні відомості

Страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності підлягають особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту), цивільно-правового договору, на інших підставах, передбачених законом, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності та господарювання, у тому числі в іноземних дипломатичних та консульських установах, інших представництвах нерезидентів або у фізичних осіб, а також обрані на виборні посади в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та в інших органах, фізичні особи - підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності на інших підставах.

Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

1. За страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності надаються такі види матеріального забезпечення та соціальних послуг:

1) допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною);

2) допомога по вагітності та пологах;

3) допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві);

4) оплата лікування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм.

Обчислення страхового стажу:

1. Страховий стаж – період (строк), протягом якого особа підлягала страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та за який щомісяця сплачено нею та роботодавцем або нею страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок.

Страховий стаж обчислюється за даними персоналізованого обліку відомостей про застрахованих осіб – Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, а за періоди до його запровадження - у порядку та на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше.

Страховий стаж обчислюється в місяцях. Якщо сума сплачених за відповідний місяць страхових внесків менша, ніж мінімальний страховий внесок, цей період зараховується до страхового стажу за формулою:

$$ТП = Св:В,$$

де ТП – тривалість періоду, що зараховується до страхового стажу та визначається у місяцях;

Св – сума єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, сплаченого за відповідний місяць;

В – мінімальний розмір страхового внеску за відповідний місяць.

Період відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, отримання виплат за окремими видами соціального страхування, крім пенсій усіх видів (за винятком пенсії по інвалідності), включається до страхового стажу як період, за який сплачено страхові внески виходячи з розміру мінімального страхового внеску.

До страхового стажу прирівнюється трудовий стаж, набутий працівником за час роботи на умовах трудового договору (контракту) до набрання чинності ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням», а також періоди, починаючи з 1 січня 2016 року, протягом яких особа не підлягала страхуванню за Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», але нею або роботодавцем сплачено за неї єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування відповідно до ЗУ «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Розмір допомоги по тимчасовій непрацездатності

1. Допомога по тимчасовій непрацездатності виплачується застрахованим особам залежно від страхового стажу в таких розмірах:

1) *50 відсотків* середньої заробітної плати (доходу) - застрахованим особам, які мають страховий стаж до трьох років;

2) *60 відсотків* середньої заробітної плати (доходу) - застрахованим особам, які мають страховий стаж від трьох до п'яти років;

3) *70 відсотків* середньої заробітної плати (доходу) - застрахованим особам, які мають страховий стаж від п'яти до восьми років;

4) *100 відсотків* середньої заробітної плати (доходу) - застрахованим особам, які мають страховий стаж понад вісім років;

5) *100 відсотків* середньої заробітної плати (доходу) - застрахованим особам, віднесеним до 1-3 категорій осіб,

які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; одному з батьків або особі, що їх замінює та доглядає хвору дитину віком до 14 років, яка потерпіла від Чорнобильської катастрофи; ветеранам війни та особам, на яких поширюється чинність ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; особам, віднесеним до жертв нацистських переслідувань відповідно до ЗУ «Про жертви нацистських переслідувань»; донорам, які мають право на пільгу, передбачену статтею 10 ЗУ «Про донорство крові та її компонентів».

Страховий випадок за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності – це подія, з настанням якої виникає право застрахованої особи, членів її сім'ї або іншої особи на отримання матеріального забезпечення або соціальних послуг.

Підставою для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах є виданий у встановленому порядку листок непрацездатності.

Листок непрацездатності – це документ, який дає підставу для нарахування допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною або хворим членом сім'ї), що видається медичним закладом.

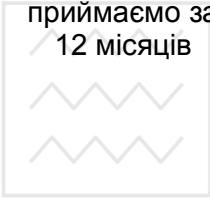
Для розрахунку допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною або хворим членом сім'ї) потрібна така інформація:

- період, коли особа не працювала (загальна кількість днів);
- інформація про страховий стаж (% зменшення, в залежності від страхового стажу).

Розрахунок допомоги по тимчасовій непрацездатності передусім має визначити розрахунковий період (див. табл. 1), тобто кількість календарних місяців перебування у трудових відносинах з підприємством (організацією, установою), що передують місяцю, у якому трапився страховий випадок за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Таблиця 1 – Розрахунковий період трудових відносин працівника, який визначає його середню заробітну плату (дохід)

Розрахунковий період (календарні місяці), якщо працівник перебуває у трудових відносинах		
більше 12 місяців	менше 12 місяців	менше 1 місяця
1	2	3
приймаємо за 12 місяців 	приймаємо повні (з першого до першого числа) календарні місяці, $1 \leq \text{ПКМ} < 12$	приймаємо час перебування у трудових відносинах (календарних днів) – з дати укладання трудового договору до дати настання страхового випадку (дня початку хвороби не включають)

Після визначення розрахункового періоду потрібно розрахувати середню заробітну плату за 1 календарний день

1)

$$\text{Середня заробітна плата за 1 календарний день} = \frac{\text{заробітна плата, за 12 місяців}}{\text{кількість календарних днів за 12 місяців}}$$

- перший випадок – для розрахунку приймаємо тільки повні 12 календарних місяці перебування у трудових

відносинах перед місяцем настання страхового випадку (з першого до першого числа);

Як приклад, працівник приніс листок непрацездатності з 03.12.18 р. по 21.12.18 р., то розрахунковим періодом буде 01.12.2017 р. – 30.11.2018 р.

2)

$$\begin{array}{r} \text{Середня} \\ \text{заробітна плата за} \\ \text{1 календарний день} \end{array} = \frac{\text{Заробітна плата,} \\ \text{за 5 місяці}}{\text{Кількість} \\ \text{календарних днів} \\ \text{за 5 місяці}}$$

- другий випадок – для розрахунку приймаємо фактичну кількість повних місяців (з першого до першого числа);

Як приклад, працівника було прийнято на роботу 15.06.2017 р., а тимчасова непрацездатність настала у грудні 2017 р., тоді розрахунковим періодом буде 01.07.2017 р. – 30.11.2017 р. (дні червня не враховуються, так як це неповний місяць перебування у трудових відносинах);

3)

$$\begin{array}{r} \text{Середня} \\ \text{заробітна плата за} \\ \text{1 календарний день} \end{array} = \frac{\text{Посадовий оклад} \\ \text{за місяць}}{30,44}$$

- третій випадок – для розрахунку приймаємо весь фактичний час перебування в трудових відносинах перед настанням страхового випадку;

Як приклад, працівника прийнято на роботу 11.09.2018 р., а листок непрацездатності відкрито 22.09.2018 р., то розрахунковим періодом буде 11.09.2018 р. – 21.09.2018 р.

Для розрахунку допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною або хворим членом сім'ї) використовуються тільки календарні дні, а неробочі

Для розрахунку допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною або хворим членом сім'ї) необхідно брати всі календарні дні, включаючи святкові і неробочі дні, як при розрахунку середньої заробітної плати, так і при визначенні кількості днів непрацездатності.

Визначення страхового стажу:

- до 01.01.2011 р. – страховий стаж обчислювався по записах у трудовій книжці, а у разі відсутності запису – по довідкам, витягам з наказів про прийняття на роботу тощо;

- після 01.01.2011 р. – страховий стаж обчислюється за даними персоніфікованого обліку відомостей про застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Електронний реєстр листків непрацездатності – система накопичення, зберігання та використання інформації про видані, продовжені та обліковані листки непрацездатності

Увага! Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною або хворим членом сім'ї) в розрахунку на місяць не повинна перевищувати розміру максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, з якої сплачувалися страхові внески до Фонду соціального страхування

Максимальна величина бази нарахування ЄСВ становить 25 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (25×1762 грн. = 44 050 грн. станом на 01.12.2017р.).

З 01.01.2018 р. максимальну величину бази нарахування ЄСВ буде збільшено до 15 розмірів мінімальної заробітної плати, установлені законом (15×3723 грн = 55 845 грн.).

Враховуючи вище наведене, сума допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною або хворим членом сім'ї) в розрахунку за

1 день не може перевищувати 1822,8 грн.
(55 485 / 30,44, де 30,44 – середньомісячна кількість календарних днів).

Завдання 1

Розрахувати допомогу по тимчасовій непрацездатності працівника внаслідок захворювання з 04 по 15 травня поточного року. Працівник працює на підприємстві 3 роки. Стаж роботи 6 років. Заробітна плата за розрахунковий період (травень 2018 – квітень 2018) становить 63 720,0 грн (в. т.ч. відпускні та премія). В розрахунковому періоді 365 календарних днів.

Розв'язання:

Допомога у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (включаючи догляд за хворою дитиною або хворим членом сім'ї) виплачується застрахованим особам залежно від страхового стажу. Якщо стаж роботи 6 років, то допомога виплачується в розмірі 70% середньої заробітної плати.

Розраховуємо суму допомоги по тимчасовій втраті працездатності:

1) $63\,720,0 \text{ грн.} / 365 \text{ кал. дн.} = 174,6 \text{ грн.}$ – середня заробітна плата за 1 календарний день;

2) враховуємо % зменшення, в залежності від страхового стажу

$174,6 \text{ грн.} \times 70\% = 122,2 \text{ грн.}$ – середня заробітна плата за 1 календарний день враховуючи % зменшення страхового стажу;

3) допомога у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності складається з двох частин:

- оплата перших 5 днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми здійснюється за рахунок коштів роботодавця:

$122,2 \text{ грн.} \times 5 \text{ кал. дн.} = 611,0 \text{ грн.}$

- оплата починаючи з 6 дня непрацездатності за весь період до відновлення працездатності або до встановлення медико-соціальною експертною комісією

інвалідності виплачується Фондом соціального страхування:

з 04 по 15 травня (12 кал. днів): 12 кал. дн. – 5 кал. дн. = 7 кал. дн.

$122,2 \text{ грн.} \times 7 \text{ кал. дн.} = 855,4 \text{ грн.}$

Загальна сума допомога у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності внаслідок захворювання становитиме $611,0 \text{ грн.} + 855,4 \text{ грн.} = 1466,4 \text{ грн.}$

Завдання 2

Працівника прийнято на роботу 10 квітень поточного року. Тимчасова непрацездатність внаслідок догляду за хворою дитиною настала з 17 по 26 вересень поточного року. Стаж роботи 10 років. Заробітна плата за місяць становить 13 160,0 грн.

Розв'язання:

Допомога у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (догляд за хворою дитиною) виплачується застрахованим особам залежно від страхового стажу. Якщо стаж роботи 10 років, то допомога виплачується в розмірі 100% середньої заробітної плати.

Розрахунковий період з 01.05. по 01.08. поточного року, тобто 4 місяці.

Розраховуємо суму допомоги по тимчасовій втраті працездатності (догляд за хворою дитиною):

1) $13\ 160,0 \text{ грн.} \times 4 \text{ місяці} = 52\ 640,0 \text{ грн.}$ – нарахована заробітна плата;

травень – 31 кал. дн.;

червень – 30 кал. дн.;

липень – 31 кал. дн.;

серпень – 31 кал. дн.;

→ $31+30+31+31=123$

кал. дн.

$52\ 640,0 \text{ грн.} / 123 \text{ кал. дн.} = 428,0 \text{ грн.}$ – середня заробітна плата за 1 календарний день;

2) % зменшення від страхового стажу не враховуємо, бо стаж роботи 10 років – 100% середньої заробітної плати;

3) якщо працівник має страховий стаж за даними персоналізованого обліку відомостей про застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування менше 6 місяців протягом 12 місяців перед настанням страхового випадку. Середня заробітна плата визначається виходячи з нарахування заробітної плати, з якої сплачуються страхові внески, але з розрахунку на місяць не вище розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом у місяці настання страхового випадку (вересень поточного року – 3200 грн. або 105,12 грн. / кал. дн. (3200 / 30,44, де 30,44 – середньомісячна кількість календарних днів)). Звернути увагу, це стосується всіх працівників незалежно від їх загального страхового стажу:

- у нашому випадку, середня заробітна плата за 1 календарний день – 428,0 грн. > 105,12 грн.,

отже, для розрахунку використовуємо середню заробітну плату за 1 календарний день – 105,12 грн.;

4) допомога у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (догляд за хворою дитиною або хворим членом сім'ї, в разі захворювання матері або іншої особи, яка фактично здійснює догляд за дитиною віком до трьох років або дитиною-інвалідом віком до 18 років, викликана карантинном, накладеним органами санітарно-епідеміологічної служби) виплачується Фондом соціального страхування з першого дня за весь час відсутності на роботі:

- з 17 по 26 вересня поточного року (10 кал. днів) – 105,12 грн. × 10 кал. дн. = 1050,12 грн.

Загальна сума допомога у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності внаслідок захворювання становитиме 1050,12 грн.

Завдання 3

Співробітниця працювала на підприємстві 1 рік 4 місяці. З 16 жовтня поточного року жінка пішла у відпустку по вагітності та пологах. Посадовий оклад співробітниці

становив 5600,0 грн. за місяць. У вересні з 01 по 14 число для працівниці настала тимчасова непрацездатність внаслідок захворювання. Необхідно розрахувати розмір допомоги по вагітності та пологах.

Розв'язання:

Допомога по вагітності та пологах надається застрахованій особі у розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу), і не залежить від страхового стажу:

1) розрахунковий період становить 12 повних календарних місяців (жовтень 2016 р. – вересень 2017 р.), але до розрахункового періоду не входять дні тимчасової непрацездатності, отже

$$365 \text{ кал. дн.} - 14 \text{ кал. дн.} = 351 \text{ кал. дн.}$$

2) розраховуємо заробітну плату:

5600,0 грн. × 12 місяці = 67 200,0 грн. – нарахована заробітна плата;

3) розраховуємо середню заробітну плату за 1 календарний день:

$$67\,200,0 \text{ грн.} / 351 \text{ кал. дн.} = 191,5 \text{ грн.}$$

4) сума допомоги по вагітності та пологах у розрахунку на місяць не повинна перевищувати розміру максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, з якої сплачувалися страхові внески до Фонду соціального страхування, та не може бути меншою за розмір допомоги, обчислений із мінімальної заробітної плати, встановленої на час настання страхового випадку:

$$122,3 \text{ грн.} < 191,5 \text{ грн.} < 1834,6 \text{ грн.},$$

де 122,3 грн. – розмір допомоги обчислений із мінімальної заробітної плати (3723 грн. / 30,44 = 122,3 грн.);

3723 грн. - розмір мінімальної заробітної плати (станом на 01.01.2018 р.);

30,44 дн. – середньомісячна кількість календарних днів;

Національний університет
водного господарства
та природокористування

1834,6 грн. – розмір максимальної величини бази
нарахування єдиного внеску (станом на 01.01.2018 р 15
р.м.з.п. – 15×3723 грн. = 55 845 грн.)

$55\,845$ грн. / $30,44$ = 1834,6 грн.

Умова виконується.

5) отже, розмір допомоги у зв'язку з вагітністю та
пологами становитиме:

70 кал. дн. до пологів та 56 кал. дн. після пологів =
126 кал. дн.

126 кал. дн. \times 191,5 грн. = 24 129 грн.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Список рекомендована література

Базова

1. Реформування соціального страхування в Україні : монографія. Рівне, НУВГП, 2009. 200 с.
2. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування 14.01.1998 № 16/98-ВР (редакція від 01.01.2015).
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 02.03.2015 № 219-VIII.

Допоміжна

1. Ярошевський М. М. Словник термінів і понять з безпеки життєдіяльності: навч. посібник : 2-е вид., доп. і доопр. / М. М. Ярошевський, В. М. Ярошевська, Д. М. Диновський. К. : Професіонал, 2004. 256 с.
2. Заплатинський В., Матис Й. Безопасность в эру глобализации : монографія. ЦУЛ, 2010. 142.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. URL: <http://rada.kiev.ua>
2. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>.